

ЛЕНИН ЁЛУ

КПСС-НИ ОБКОМУНУ, ДАГЪЫСТАН АССР-НИ ОЪР СОВЕТИНИ ВА МИНИСТРЛЕР СОВЕТИНИ ОРГАНЫ
ОРГАН ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ДАГЕСТАНСКОЙ АССР

ЛЕНИНСКИЙ ПУТЬ

1918-нчы йылдан
апрель айындан
башлап чыгырылат

СОНГУГУОН

31

МАРТ

1990

№ 39 (10525)

Багъасы 3 кепен

РСФСР-НИ ХАЛКЪ ДЕПУТАТЛАРЫНЫ БИРИНЧИ
СЪЕЗДИН ЧАКЪЫРМАКЪНЫ ГЪАКЪЫНДА
РСФСР-НИ ОЪР СОВЕТИНИ ПРЕЗИДИУМУНУ

УКАЗЫ

РСФСР-НИ ОЪР Советини «РСФСР-НИ Конституциясына (Аслу Закона)» алыштырылганы ва къошумланы гъагъында» РСФСР-НИ Законун почте тийиригине гъагъында» 1989-нчы йыл 27-нчи декабрдегъ къарарына къыйышыллу болуп, РСФСР-НИ ОЪР Советини Президиуму КЪАРАР ЭТЕ:

РСФСР-НИ Халкъ депутатларыны биринчи съездин 1990-нчы йыл 16-нчы майда Москва шагъарда чакъырмакъ.

РСФСР-НИ ОЪР Советини Президиумуну Председатели В. ВОРОТНИКОВ.

РСФСР-НИ ОЪР Советини Президиумуну секретары С. ЧИСТОПЛЯСОВ.

Москва, 28 март 1990 йыл.

Охувчу—газет: ачыкъ лагъыр

НЕ ЗАТ ОЙЛАШДЫРА

Кимсиз,
биз де гёрейик

Намуслу загъмат, адамланы къочакъ ишлери бизни уыкеде бир де тергевсюз къалмай. Суйсе ишчи болсун, колхозчу, врач, учитель, инженер — гъар касбутъа ес болгъаны арасында айрыча абургъа лайыкълары бар.

Тебенкъазаныш къумукъ юртланы арасында бай тарихи булангъы, уллу юрт. Айтагъаныш, абургъа лайыкълы ватандашлар мунда да аз тюгъл. Уллу Ватан даву ва загъматны ветеранлары, сыйлы савгъатланы ескерли, орденлени, медалланы кавалерлери ашай ва гъали де болгъан кюнде янгыртып къурувну ёлуна да оъз къошумун ете.

Озокъда, олар оъсюп гелеген наслуаны ругъландыра. Тек мени булай бир аят тедеи берип ойлашдыра. Абурлу ветеранланы белгиле агъвалатлагъа, жыйыналгъа, байрамлагъа тери-къаны булан къазангъан орденлери, медаллары булан тешилерин безендирип чыкмайгъанына талчыгъман. Оланы ким экенин гёрген яшлар гележекде игит аталагъа, аналагъа ошмагъа къаст өтер еди деп өсиме геле.

Шо гъагъда мен «Ленин ёлу» газетини редакциясына кеп йыллар алда да изгъан эдим. Арадан заман өтген сонг, къайтып калгъа ямагъа мени не зат борчул өтген деп ойлашмагъа боласы.

Гъали-гъалилерде — 4 мартда РСФСР-ни ва шолай да ерли Советлеге халкъ депутатларын сайлавлар өтгерилди. Тюгюн

да адам өтмеде, юрту ватандашланы айрыча активлиги гис этилди. Мен де лайыкълы гёргенлерме кимилык билдирдим. Шо гюн ватандаш борчул ютмек учун сайлав участкагъа тавуш бермеге гелген ветеранлар, загъматны алдынкылары тешилерине савгъатларын такъмай гелегенлиги арив гёрмедим. Айтагъаныш, гъали тарбия унутулуп, адамланы гёсиме къазангъан къайры зат гёрюмейткен. Ветаныны тарыхсылыгъын айткан, сонг ону кыгъдан аякыталуругъа утуде къанын-жанын аямай къайратлы гъаракаты булан къазангъан сыйлы савгъатларын берип, оларны кимилык билдирдим. Мен де лайыкълы гёргенлерме кимилык билдирдим. Шо гюн ватандаш борчул ютмек учун сайлав участкагъа тавуш бермеге гелген ветеранлар, загъматны алдынкылары тешилерине савгъатларын такъмай гелегенлиги арив гёрмедим. Айтагъаныш, гъали тарбия унутулуп, адамланы гёсиме къазангъан къайры зат гёрюмейткен. Ветаныны тарыхсылыгъын айткан, сонг ону кыгъдан аякыталуругъа утуде къанын-жанын аямай къайратлы гъаракаты булан къазангъан сыйлы савгъатларын берип, оларны кимилык билдирдим.

Унутуп къалма
ярамас

Мени сёзлериме хыйлы адамлар тамашалыкъ өтмеге бола. Тек мен шу сёзлени гъагъ юрекден, бек гёнтюм бузулуп язаман. Эсиме геле, шу ойлар хыйлы къумукъ халкъны да шикрусунда бар деп.

1938 — 1950-нчы йылларда туугъан къумукъ ишланы эсинде булай бир аз калгъан. Бизни гюрметли къумукъ радио оъсюню берилешлеринде бизни эсти къумукъ йырланы бере еди. Муна шоданы бир нечелери: «Айгъазыни йыры», «Къарткъожагъы йыры», «Къазакъ йырлар», Сонг дан заманларда чыгъгъан йырлар: «Эсгергенде эсте геле заманлар», А. Гъажиев. «Умар-нашаны йыры», «Рашитханын йыры», А.В. Сулейманов ва олай кёллери. Биз етишип гелеген оъсюм яшлар, шо йырлагъа өтесиз иштатлыкъ булан тынглай эдик ва шо йырланы гёнтюбюден уйгъарып, шолар булан окътем де бола эдик. Гъалигъи яшгёрюмлене 80 проценти шо йырланы гёнтюбюден ти нечиз де билмей, гъатта оланы гъагъында эшитме сама эшитмеген. Себеби де шо йырлар къумукъ радиону программасындан тайдырылып къалмагъан буса да, кеп аз бериле.

Бу бизни янгыртып къурувну девюронде, бизни ата-бабаларыбыздан къалгъан шолай демиле, аслу макъамларыбызны, йырларыбызны, адабиятыбызны, тарихибизни яшгёрюмлеге етишдирип оланы оъз халкъны сөөген, оъз халкъыны тарихин унутмайгъан эти тарбияламагъа заман гелген деп өсиме геле.

Ш. Абберканов «Оъз, Къазах гъа ошакъ аркалукъ тамаша, сагъа къаран эки гёзюм жъамаша...» шолай арив йыр радиодан кыачак берилген, ким айтты бола? Олай кимиле-кимиле къумукъ йырланы ва макъамланы бу кичирек макъамда барын да эстермеге бажарылмай. Оланы бир нечеси «Жабарындан чыгъгъан отаз уйлер», «Гъей барагъы», дагъыстанлы бусман, бери клайты... «Вотчени арыв». Шу сарынамы, йырланы бизни гюрметли халкъыбыз дамылукте укутуп къалса, шо бизни миллети, биз учун кеп уллу тас этик деп ойлашаман. Озокъда, мен хыйлы затны аямай бусман да ярай, тек өсиме булай бир ой геле. Бизни ата-бабалардан

Президент советини биринчи жыйыны

27-нчи мартда Кремде СССР-ни Президенти М. С. Горбачёвну председателлиги булан СССР-ни Президент советини жыйыны болгъан.

Шонда советни членлери Ч. Айтматов, В. В. Бакатин, В. И. Болдин, А. Э. Каулс, В. А. Крючков, Ю. Д. Маслюков, Ю. А.

Осипьян, Е. М. Примаков, В. Г. Распутин, Г. И. Ревенко, Н. И. Рыжков, С. С. Шаталин, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, В. А. Ярин ортакъчылыкъ этген. Жыйында СССР-ни ОЪР Советини Председатели А. И. Лукьянов болгъан. СССР-ни Президенти М. С. Горбачёв

советни членлерини алдында чыгып сёйлеген.

Президентни сёйлевюнде гётерилген масъалалагъа байлавлу пикуру алышдырылар болгъан.

(ТАСС).

РСФСР-ни ОЪР СОВЕТИНИ ПРЕЗИДИУМУНУ ЖЫЙЫНЫ

Президиумну 28-нчи мартда өтгерилген жыйынында РСФСР-ни, автоном республикаланы халкъ депутатларына ва Россия Федерациясыны халкъ депутатларыны ерли Советлерине сайлавланы гъасиллерине къаралгъан.

Россия Федерациясында савлай алгъан заманда сайлав кампаниясы ачыкъ кюйде ва аяныкъда өтгерилгени эсгерилген, демократ механизм гент кюйде ишлеген, сайлавланы альтернатив кюрчюде өтгермеге шартлар яратылгъан болгъан.

Сайлавланы эки гезигини натijasында РСФСР-ге 1026 халкъ депутаты, ада 96 проценти, автоном республикаланы 2530 халкъ депутаты — 88,4 проценти ва ерли Советлени бары да бёлюклерини

702268 депутаты ада депутат мандатларыны умуми савууну 89,8 проценти сайлангъан.

Шону булан бирге де сайлав кампанияны барышында айры-айры ерлерде совет органдлагъа ва сайлав комиссиялагъа янгылышлардан къачмагъа бажарылмагъан. Арагъа чыгъарылгъан кемчиликлер аслу гъалда сайлавланы гъагъындагъы Законланы бир-бир статьялары камилешдирилмегенлиги булан аялашыла. РСФСР-ни халкъ депутатларыны янгы составы, сайлав комиссияны рынавуу жамалашдырып, гъали иш гёрюп турагъан законлагъа тюзелтивлер өтмек алда токътагъан.

Арагъа салынып ойлашылыгъан масъалагъа гёре

тийишли къарар къабул этилген.

Президиумну жыйынында РСФСР-ни Халкъ депутатларыны биринчи съездин чакъырывну заманы гъагъындагъы масъалагъа къаралгъан. (Указ печатъ этилген).

РСФСР-ни Халкъ депутатларыны биринчи съездине гъазирлик гёрювню барышы гъагъындагъы масъала да арагъа салынып ойлашылыгъан.

Республиканы пачалыкъ яшавуну бир нече оъаге масъалаларына да къаралгъан. РСФСР-ни ОЪР Советини Президиумуну Председатели В. И. Воротников жыйыны юрттген.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЁВНУ ВА М. ТЭТЧЕРНИ ТЕЛЕФОНДАН СЁЙЛЕВЮ

28-нчи мартда Великобританияны премьер-министри Маргарет Тэтчер М. С. Горбачёвга телефон сёйлеген, СССР-ни Президентини къулдугъуна сайлангъанлыгъы булан ону къутлагъан, дюньяда ва Совет Союзда янгыртып къурув булан байлавлу болуп турагъан терен кюйдеги тюрлендиривню процесслеге оъзю береген къыйматланы гертнлеген.

Гъар заманда да йиник, пикуру алышдырылар бирин англануу ва инамлыкъны шартларында өтгерилген. Ййда Великобританияны Совет Союздагъы жумалыгъыны вакътисинде оър даражада өтгерилежек ёлугъууну ага-

мийатлылыгъы эсгерилген. Тюглюк иш низамда — эки де аякы аралыкларыны ва дюнья политикасыны, аярокъда ону европа яныны масъалалары. Германияны бирлешдиривню темасына да тийилген.

М. Тэтчерни сорауна жавап бере туруп, М. С. Горбачёв СССР-ни Конституциясын бузувланы натijasында Литва ССР-де тувулуугъан гъалланы оъсюню суратаагъан.

Халкъара политикасыны агъамияты масъалаларына байлавлу болуп, бир-бирине маълуматлар беривню давам өтмеге шарт өтген.

(ТАСС).

БЕШЙЫЛЛЫКЪНЫ АХЫРЫНЧЫ ЙЫЛЫ

Янгыртып къурув—заманны талабы

«Кооперативни ичинде кооператив»

Тарунов районну XVII партсъездини атындагъы колхоз хайырсым ишлейген хо-

аслу тармагъы мунда гъайванчылыкъ гъисаплана. Шо савлы ону ёрукъгъа салса, кооперативну экономикасы да

башлагъан. Ону башында оъау Исмайлов токътагъан. Ол, кооперативни идеяларини талипларын гёз алгъа

рин бекемдирип чыкмаганына талчы-
гыман. Оланы ким экенин гөргөн ишлар
гөсөмдө игит аталагы, аналгага оша-
макта кээст өтөр эди деп эсиме геле.

Шо гыакыда мен «Ленин ёлу» газетин
редакциясына кеп йыллар алда да яз-
гым адим. Арадан заман өтгөн сонг,
кыйтып кагыз язмакта мени не зат
борчул өтгөн деп ойлашмакта боласыз.

Гыали-гялилерде — 4 марта РСФСР-
ни па шолай да ерли Советлеге халкы
депутатларын сайлаптар өткерилад. Тезик
алмакта гөрек, сайлаптар бизин юрда

да яман ошмедн, юртлу ватандашланы
айрыча активлиги гыс этилди. Мен де
лайыккы гөргенлериме инамлык бил-
дирдим. Шо гюн ватандаш борчул кот-
мек учун сайлап участкакта тавуш бер-
меге гелген ветеранлар, загыматны ал-
дынылары тешлерине савгытларын такы-
май гелгенлигин арип гөрмедим. Айта-
гымым, гыали тарбия унутулуп, адамла-
ны гөзюне кызандан кыйры зат гөрюн-
мейгенде, Ватарыны харлысызлыгын акы-
лап, сонг ону янгыдан аякыга тургу-
зуда кынын-жанын аймай кыйратлы
гыракаты булан кызандан сыйлы сав-
гытларымдан олар неге уяла?

Савгытлар биревлени тарбиялаганын,
биревлени иштагыландыраганын гысап-
гыз алып, олагыз: «Ветеранлар, орденле-
ни тагыгыгыз! Кимлерсиз, биа де гөрейки,
билейки!» демеге сюемен.

А. ГАМЗАТОВ,
Тёбен Кызымыш.

де ошмедн, юртлу ватандашланы
айрыча активлиги гыс этилди. Мен де
лайыккы гөргенлериме инамлык бил-
дирдим. Шо гюн ватандаш борчул кот-
мек учун сайлап участкакта тавуш бер-
меге гелген ветеранлар, загыматны ал-
дынылары тешлерине савгытларын такы-
май гелгенлигин арип гөрмедим. Айта-
гымым, гыали тарбия унутулуп, адамла-
ны гөзюне кызандан кыйры зат гөрюн-
мейгенде, Ватарыны харлысызлыгын акы-
лап, сонг ону янгыдан аякыга тургу-
зуда кынын-жанын аймай кыйратлы
гыракаты булан кызандан сыйлы сав-
гытларымдан олар неге уяла?

Бу бизин янгыртнп кзурувну девю-
рюнде, бизин ата-бабаларымыздан кыла-
гым шолай денли, асуу макъамларымыз-
ны, йырларымызны, адабиятымызны, та-
рихобизин яшорюмлеге етишдирин ола-
ны ош халкымы сюеген, ош халкымы
тарихин унутмайгыз этин тарбиялама-
гыз яман гелген деп эсиме геле.

Гөргенде де, ошлайып кыраныкы,
Ш. Албертсону «Ош, Кавказ таа сенг
арылотонг тамаша, сагыз кырап эки
гөзюм кырамакы» шолай арип йыр ра-
диоан кыачан берилген, ким айтып бо-
ла? Ошай яхшы-яхшы кзурукъ йырла-
ны ва макъамланы бу гичирек макъа-
ламда барын да эсгермеге бажарылмай.
Оланы бир нечеси «Жабарыдан чанг
чыгызган отав уйлер», «Гей бар-
гыз, дагыстанды бусам, берн кыйт»...
«Бочени ары». Шу сарынланы, йыр-
ланы бизин гюрметли халкымыз даим
янгы унутуп кыалса, шо бизин миллети-
биз учун кеп уяла тас этип деп ойла-
шаман. Ошокыда, мен хыйлы ватны ант-
ламай бусам да ярай, тек эсиме булай
бир ой геле. Бизин ата-бабалардан
кыалган, кзурукъ халкы кеп сюеген,
асил йырларымызны унутуп кыймакта
кырамс. Шолар-бизин аталаны йырлары,
О. Вальсакны кеп маъналы сөзлерин
унутмайгыт: «Аталар таптагыз, Ватан
гечине». Мен ойлашмагыз кюйде, кзу-
рукъ радиоку редакциясындан шу ма-
салакта байлаву кеп зат гыска бола

А. БАТЫРМУРЗАЕВ,
Магъачкыала.

Сайлавланы эки гезигин
натжасында РСФСР-ге 1026
халкы депутатны, яда 96 про-
центи, автоном республикала-
ны 2530 халкы депутаты —
88,4 проценти па ерли Совет-
лени бары да беклюктерини

путатларын янгы составы,
сайдла комиссияны рынавуи
жамлашдырып, гыали иш ге-
рюп турагыз законлагыз тю-
зетилер өтмек алда токта-
гыз.

Арагыз салынып ойланы-
лынгыз масалакта гөре

ашавуну бир нече өзге ма-
салаларына да кыралгыз.
РСФСР-ни Ош Советини
Президиумуну Председатели
В. И. Воротников жыйыны
юрютген.

(ТАСС).

Гыар заманда да йимик,
пикру алышдырылар бир-
бирин англану ва инамлык-
ны шартларында өттерилген.
Йада Великобританияны Со-
вет Союздагы жумалыгыны
вакытисинде ош даражада
өттерилежек ёлугузу ага-

гяаланы ошюнни суратла-
гыз.

Халкыга политикасыны
агъамияты масалаларына
байлаву болуп, бир-бирине
маълуматлар берини даим
өтмеге шарт этген.

(ТАСС).

БЕШІЙЫЛЛЫКЪНЫ АХЫРЫНЧЫ ЙЫЛЫ

Янгыртнп кзурув—заманны талабы

«Кооперативни ичинде кооператив»

Тарумов районну XVII
партсъездини атындагы кол-
хозу хайырсыз ишлейген хо-
зяйство болганы саялы, па-
чалыкыга береген борчу йыл
сайын арта туруп, 1988-нчи
йылга алты миллион манат-
га етишген.

Онда загымат тегенелени
загыматга янашагыз кюю,
бир-бири булангы аралык-
лары нечагы да ёруксуу
гызда болгыз. Жамиятны
малына хынатлык өтеген-
лер, артса тююл, кемимей
тургыз.

Хозяйствону толу хоарас-
чөтгыз гөчюрегенде, колхоз-
ну өзге гючлю хозяйствогыз
кышмакыны яда, бар-ёкъ
байлыклары да сатып, то-
зуп кюювну масаласы ара-
гыз чыкыгыз.

Шолай гыал колхозчуланы
кепине гелмесе де, ошлер не
этип аякыга туражыгын
билмей тургыз. Хозяйствону
баш зоотехниги Юсуп Исма-
йлов колхозну ичинде гыай-
ванчылык кооперативни —
«кооперативни ичиндеги коо-
перативни» кзурмакта так-
лиф өтген. Ону маънасы бу-
лай болгыз: производствону

аслу тармакы мунда гыай-
ванчылык гысаплана. Шо
саялы ону ёрукыга салса,
хозяйствону экономикасы да
беклешежк.

Исмайлов ошю токташ-
гыз затны колхозчуланы
арасына салгыныча алда ге-
че де, гюн де дегенлей кеп
ойлашгыз. Шеклик тувулу-
нагыз гезиклери де болмай
кыалмагыз. Ойлары булан ол
башлап колхозу председатели
Байрамкызы Мусаевич Бай-
манбетовну ва партия кзу-
румну секретары Анатолий
Гулыкону таныш өтген. Кол-
хозну председатели ошюню
ойлары да кышуп, Юсуп
айтагыз затны арип гөрген,
ону булан разилешген. Мен
шо ерине айрыча тергев бе-
рип айтагызаныны да себе-
би бар. Кооперативни кзурув
хозяйствода эки гыакимлик
сюегенлик бола. Гыакимлик-
ни ошбашына кыолдан чы-
гызма сюеген ёлбашчылар
буса кеп бармы?

Исмайлыны пикрусун кол-
лектив де, колхозну правле-
ниеси де бир йимик якыла-
гыз. Кооператив 1989-нчу
йылны 1-нчи январында ишин

башлагыз. Ону башында
ошю Исмайлов токтагыз.

Ол, кооперативни чденле-
рини талапларын гез алгыз
тутуп, производствону кзуру-
лушундан башлагыз. Ону
кюрчюсюнде етти ижара бе-
люк ктургыз. Учюсюн өт
болдуруда, акисни буса сют
болдуруда. Кооперативде,
барын да гысап өтгенде, 177
адам загымат теге. Колхоз,
производствону аслу кзура-
ларын да берип, олар булан
10 йылга дыгыз байлагыз.
Мунда аслу касбуланы башын
тутгызлар гыайванчылар,
механизаторлар ош гезигинде
ошлени кооперативинден ижа-
рагыз машиналар, өзге меха-
низмлер, гыайванлар ва та-
рыкы болагыз өзге тюрю
кзураллар алгыз. Шону на-
тижасында гыар загыматчы
есликте юрукъ болгыз.

Кооперативни башында
председатели де булан бирге
сегиз адамдан сайлангыз
правление токтагыз. Прав-
ление ижарачылар булан ды-
гызлар байлагыз, эки де
якыны борчларын белгилеген.
Производство талаплагыз ге-

(Арты 2-нчи бетде).

АВЛАКЪ ИШЛЕР ГЕНГЛЕШЕ

Бабаюрт районда «Комму-
низм» колхозну ашыкы ош-
дюрювчюлери, бу йылга ар-
дырылгыз борчлар кыбул
этип, загымат теге. Колхозда
авлакчылык аслу тармакы
гысаплана. Шо саялы мун-
да будайны, чалтикни, арпа-
ны, гыабизайны ошдюрювге
айрыча тергев бере.

Хозяйствону чачыв май-
данлары аз тююл. Мунда
бары да топуракыны кыул-

лугун толу кюйде кютмек
учун сегиз ижара звено кзу-
рулгыз. Олар гюзлюк аш-
лыклардан кыйры 200
гектар ерде чалтик, 358 гек-
тарда гюлайлан, 150 гектар-
да гыабизай ошдюрюжк.

Язбашны биринчи гюгле-
ри булан ижарачылары ял
алма заманы ёкъ. Бугюнлер-
де олар гезикли авлак иш-
лени кзурумлу кюйде юрюте.
Буссагыт хозяйствода 170

гектар ерде люцерна чачылып
тура. Чачыв Арсланали Сол-
танов, Ибрагим Гажиев,
Апенди Жапаров башчылыкъ
өтеген звеноларда айрокыда
чалт ва сан яны кюйде
юрюле.

Колхоздагы язбашгы иш-
лер гюн сайын гентлеше.
Герменчиклилер 1990-нчы
йыны тюшюмюне инамлы
кюрчю сала.

Б. ЗАНУЕВ.

Тергев етишмейген масъала

Центральный газетлерде ва журнал-
ларда бутюнто школары масъаласы кеп
гөгериле. Тек бизин республика пресса-
да шо гыакыда кеп аз айтыла. Бизде,
ошюн гелеген насуну тарбияладан
артык, агъамиятлы масъалалар да бар-
мы экен?

Мен ойлашагыз кюйде, бутюнто
школаларда янгы заманны ватандашла-
рын тарбиялмакы учун шартлар ёкъ.

Мен охугыз йылланы ичинде өс
этгенмен: учительлер де, яшлар да бир-
бирин англамайгызанлыкъ, гызатта айры-
айры гезиклер оланы бир-бирине ош-
люго. Яшланы чы англамайгызанлы-
гындан, яшлыгындан өте деп гечмеге
де ярар эди. Учителлер де кёбюсю ге-
зиклер дарсларда ошлени сабур-сала-
мат тутуп болмай, аз затлар саялы да
актырып-кычырып, яшлагыз тюрю-
тюрю атлар тагыш сөйлеме башлап,
ошюн охувчулар сюймейгенни англай-
гызан учитель де шолайланы ошюню
душман гөре. Гыакыкыда, учительлер
де, яшлар да школакта борчдан кзу-
тулар учун гелелер, дарслар да гөземе-
лике юрюле.

Бизде кыйсы школада да билмей
туруп, классдан классга чыгызган,
школаны битдирегенлер бар. Сонг олар
вузланы битдирип, ош билимли специа-
листлер бола. Шолайланы бирлери учи-
тель гысапда школакта да кыйта.
Ошлени башы да гыарангыз чыгызган
затлагыз башгызланы уйретме кырай,
Олайланы, тюсюн айтса, мурады яш
наслуну тарбияламакы тююл, борчдан
кзутулмакы ва алапа алмакы.

Учитель деген сыйлы атны намуслу
кюйде юрютегенлер бизде йылдан-йыл

аз бола барамы экен деп эсиме геле.
Чыныгып битмеген яшорюмлеге учи-
телини хасияты, англаву йимик зат да
гаъсир өтмей. Шо якыдан бутюнто би-
зин охувчулагыз уылголөр етишмей.

Мен янгыз учителлени айыплагыз-
ным тююл. Ошокыда, учителлерден ар-
тык охувчулар сюнагылы гезиклер де
кеп бола. Тек кыйсы эришнве де,
охувчу айыпы, учительники герти болуп
чыгыз. Гыакыкыбалык болуп битмеген
яшорюмге де, яшав сынаву, педагоги-
ка билими булангы уяла адамгыз да
бир гөзден янашмакы тюз болмас.

Жамын чыгызарп айгызанда, осал
учителлер охутгызан яшлар школары
осал битдире. Шоланы бирлери сонг
дагы да охуп, диплом алып, школакта
учитель болуп кыйта. Шолалыкыда, ту-
вулунгызан кыйынылы гыздан чыгыныу
ёлу гөрюнмей.

Школаны гыакында сөйлейгенде,
школа форманы гыакында да айтмай
кыймакта ярамай. Бир йимик опуракъ
адамланы да бир-бирине ошата, оланы
гыарисини оштеречелигин яшыра. Бир
охувчу да шо форманы ушатмай. Сюй-
мей тутуп өлдире буса, шо кимни де
меклиги тие, ихтиярларын, эркини-
гин кырыкы. Сюймейген затны адам-
гыз гюйден сюйдюрмеге де бажарыл-
май.

Школа яшавунда билим берив, тар-
биялав ишнн алгыз юрюме кыймажакъ
дагы да кеп масъалалар бар. Шоланы
барысыны да гыакында ачыкы лакыр,
эришнн ва иклев юрютме заман бол-
гыз.

У. САБАНАЕВА,
Магъачкыала.

Солтанат Сайпуллаева Магъачкыала шагъарда шиша-
йисек өтеген заводда ишлемеге ученица болуп гелген.
Шондан берли арадан дөрт йыл өйтген. Ол ошюню кас-
бусун гыали яхшы уйренген ва 4 номерли цехде алдын-
лы адамланы бириси гысаплана. Ол гюнлюк нормаларын
120 — 150 процентге толтура.
Суратда: С. Сайпуллаева.
Гы. Абдуллаев чыгызган сурат.

БАРЫШГЪА БАГЪАНА ЁКЪ

Хасавюрт районда «Октябр-
ни 20 йыллыгы» деген сов-
хозну тувар фермаларында 1
мингден де кыолай гыайван
сакылана. Гыар йыл совхоз
пачалыкыга гыайванчылыкъ
продукталаны тапшуруда
яхшы натжалагыз етише.
Масала, гетген йыл мунда
гыар сыйырдан план булан-
гы 2850 килограмны орну-
на 3127 килограм сют са-
вулгыз. Сют тапшуруван
хозяйство 340 минг манат
хайыр алгыз.

Көстекли гыайванчыланы
етишилген натжалар булан
дазуланып кыалма хыялы
ёкъ. Олар бу йылны да гөр-
мекли загымат ушюнлюклер
булан белгилемеге токташ-
гыз. Совхозну гыайванчыла-
ры берген сөзюнде табула-

гызанын йылны башлапгы
айларыны гыасиллери де ге-
ртилей. Гыайванлар кыш ай-
лардан сютюн кемитмей
чыкыгыз. Ачыкъ этип айт-
гызанда, янгыз эки айны ичин-
де совхоз пачалыкыга 192
тонна сют тапшургыз. Шо
буса гетген йылны шу вакы-
тилери булан тенгледирген-
де 10 тоннагыз артыкъ бола.

Ушюнлюклер ошюнлюден
тувулунмагыз. Совхозну
гыайванчылары да, шо тар-
макта ишлейген специалист-
лер де гыаракатын артдыр-
гыз. Яхшы ишлейген савун-
чулардан Асият Сапарованы,
Сувсарат Магъаматованы,
Рукъуят Темикъаеваны, Гю-
лаймат Инивованы атларын
айрыча эсгермеге ярай.

Д. ИРБАЙХАНОВ.

СЁЗЮ ЕРДЕ ЯТМАЖАКТЪ

Касбусун
кёп суюе

«Кооперативни ичинде
кооператив»

олхозда гыйлватчылык
ератив оёлюне ер табып,
шыгып бажарганы суюн-
Ижара юрт лашагы
ли кюйде гире. Коопе-
аны тилери, отомда,
гылда, четиманклерсна
десе, дурус болмас эди.
гылди де аз туюл. Ас-
загымтыгы шодай гый-
адамларда есликни сик-
сугура шо буса бизни

ТЕРГЕВЮН БАКЪДЫРДЫ

Химкирт район болонцаа сы деген темада, югба арасында яйылагъан лап да
ахь-ахьтарда медицина гъан аврулагъа бай- кьоркъунчул ва авур авруу

...лар иш башлаган. Озыне сыналду агроном Алибек Гьажалиев башчылык этеген бөлүктө коллективни овощлар учун ерлер сюрө, гетген гюзде сюрюлген ургьаланы гетере, уллу татавулланы итгаларын, онгара, авлакьланы тегилей.

Совхозну 6 гектар ерде теплица хозяйствоу да бар.

Белгиле кюйде-гетген йыл чонтавуллу овощулар пачалыкьга памидор тапшурууну планын хыйлы артыкь этип толтурган. Шо устыон-люкде Загыр Зайналов башчылык этеген бригаданы аслам кюшуму бар. Гетген йыл сыналду коллектив сатыв-

Озыне бригадаларда да шоллай кюрумулукукь ва жавап-лылыкь гис этиле. Чонтавуллу овощлар бу йыл пачалыкьга 8 минг тонна овощлар тапшурма сёз берген. Олар сёзюн ерде ятма кюймажакьга кьатты инамлыкь бар.

М. АСКЕРОВ.

...уун чалаш. Он иш-лейген бригада автомобиль-транспортну предприятие-рини арасында юрюдеген Бю-тисеюз ярында алдынлыкьны кьазанып, гююрметлев-дипломга ес болган. Ша-пиюлла озые де бир нече керенлер гююрметлев грамота-лар ва аньча булан савгьат-ланган.

И. ИЛЬЯСОВ.

Буссагьатгы вакьтиде ижарачылары таныма кьы-йын. Оланы гьаракаты булан бир йылны ичине алынган продукцияны озыне токтай-ган багьасын хыйлы кемитмеге бажарылган. 1989-нчу йылны ахырына колхозга 520 минг манат ижара гьакь-телеген сонг, озылер 274 минг манат хайыр кьазан-ган. Гьукуматга да 366 минг манат борч телеген. Ас-лусу, буаулул даражагыны чыкьган хозяйство алкьга турган. Гьалиге лап да ас-лусу — шо.

Ижарага гиреген, кюй ферманы коллективни етишген устыонлюктер айрокьта гёр-мекли. 21 де малчылыкь бригадалар сиривлени ижара-

...гьар тоннасына 5-15; 26 ва 244 манатны гьата-рында кюшум акьча ала. Гетген йыл бригада сан аялы емлер гьазирлегени сааы 14 минг манат кюшум гьакь-алган.

— Емлене сан аны яман тьюкюл буса да, — деп хабар-лай Юсуп, — емлер бусса-гьатда да етишеген даражада топланмай. Гьалиге гьайван-ларьына би процентте тью-кюл таьмин этилмей. Шо са-лы савулагьан сыйырланы сюю азда йимик гьали де тёбен даражада. Яз болган-да гьайванлагьа отлавлукь-лар, кьышда буса топланган емлер етишмей кьала. Биз

...кьайыны бажарьган гьон-дире. Ижара юрт ишине менем кьийе гире. Кооп-ратованы иштери оьотте бир кьала, чьоткьоткьот-бара десе, дурт болкьа он-олар гьали де аз тьюкюл. Ас-лусу, загьаньты шоллай кьай-дасы адамларда есликин гьис-син тувдура, шо буса бизни бутюнго яшаву аслу талабы.

Колхозда гьайванчылыкь кооператив озыне ер таьмин кьыйынып бажарьган гьон-дире. Ижара юрт ишине менем кьийе гире. Кооп-ратованы иштери оьотте бир кьала, чьоткьоткьот-бара десе, дурт болкьа он-олар гьали де аз тьюкюл. Ас-лусу, загьаньты шоллай кьай-дасы адамларда есликин гьис-син тувдура, шо буса бизни бутюнго яшаву аслу талабы.

Кь. АБДУРАГЬИМОВ.

ТЕРГЕВЮН БАКЪДЫРДЫ

Кьызылорт район больницада гьали-гьалилерде медицина кьулукучулары арасында оьоттерилген конференцияда «Дифтерия аврув ва ондан сакьланьвну профилактика-

сы» деген темада, югьа-гьан аврувлагьа бай-лавлу больницыны яшлагьа кьырайган врачы Кьыстамаан Магьамматова доклад этди. Шонда дифтерия ишланы

арасында яйлагьан лап да кьоркьунчул ва аврув аврув экени гьакьда өсгерилиди. Шо-ну алдын алмакь учун юрю-леген чаралагьа да кьарамай-лы, ишланы арасында инфек-

ция яйлагьан гезиклери аз болмай. Шону учун ондан сакьланьвну кьайдаларын гент кюйде уйренме тьюше-генине тергев бакьдырылды.

Бу агьамиятлы иште йиб-рилген кемчиликлени, оланы алдын алыну камилешди-ривю гьакьында Централь-

ный республика больницыны неврология бөлүктюне стар-ший медсестрасы А. Мурзаева, хирургия бөлүктюне медсестрасы Т. Вострикова ва оьзгеле-ри чыгып сёйледи.

Д-Ш. АГЬБЕРДИЕВ, Центральный район больни-ны врачы.

Язывчу баянлыкь бере

ТЕРЕНИН ТАПМАГЪА БОЛМАСДАЙ БАЙ КЪЫСМАТ

Гьали-гьалилерде Центральнй телевидениени хас тапшурувуна гёре Темиркьазыкь Осетияны документли фильмлер чыгьарьган студиясы белгиле кьумукь языв-чу М.С. Ягьиневни уллу революционер ва пачалыкь чалышывчу Жалалутдин Кьоркьмасовну гьакьында язган сценарийине гёре ярым савгьатлыкь гент форматлы, реин-ли документли фильмин гьазир этген. Бизни мухбирьбиз, «Жалалутдин Кьоркьмасов» деген телевизионный доку-ментли фильмин сценарийини автору М.С. Ягьинев булан елутууп, фильмин этишген кююне байлавду лакьыр этген.

— Магьаммат-Солтан Ягьин-евич, Кьоркьмасовну гьа-кьында телевизионный доку-ментли фильм чыгьармакь деген ой сизде кьачан ва не-чки туулуунду?

— Гертисин айтса, бир башлап мен Жалалутдинни гьакьында китап язмагьа урунганда, огьар багышлан-ган телевизионный документли фильм этмек деген гьакьыл оюма да гелмеген эди. Тек бек пагьмулу, гент англаду бу адамны яшав кьысматын ахтарган чакьы, ону да-гьыстан икькьылапгьа, янгьы дагьыстан икькьылапгьа тью-кюл, бютюн россия икькьылап гьаракатына да уллу кьо-шум этген адамны яшавуу теренилгине тьюшюнген сайын, ону гьакьында янгьы китап лаып кюймакьлыкь азлыкь этегенин англадым. Ондан кьайры да, китапны да, ки-нону да имканлыкьлары, пропаганда гючю бир йимик тьюкюл. Гьалиге заманда теле-видениени, кинону имкан-лыкьлары, таьсири нечик уллу экени барьбызгьа да белгиле.

Шону учун да, Жалалут-

«ЛЕНИН ЕЛУ» 2 БЕТ

динни гьакьында язган ки-табымны издательствогьа пе-чатгьа берип битген сонг, ону гьакьында документли фильм чыгьармакь деп. Да-гьыстан телевидениеге заяв-ка бердим. Шо мени кагьы-зымны Темиркьазыкь Осетия-ны документли фильмлер чы-гьарьган студиясына йибер-ди. Кьоркьмасовну яшаву ва кьысматы студияны кьул-лукьчуларыны айрыча терге-вийн-таргьды ва бек иштатъ-ландырды. Масьаланы бир гюнге де созмай, Дагьыстан телевидение йиберген кагьызы-ны Центральный телевиде-ниеге бердилер.

Центральнй телевидение, Ж. Кьоркьмасовну гьакьында документли фильм этмеге раз-илигин билдирип, шо ишни Темиркьазыкь Осетияны до-кументли фильмлер чыгьара-ган студиясына тапшур-гьаны гьакьында язып гел-ди. Мен озым язган сце-нарийин Темиркьазыкь Осе-тияны студиясында ишлейген елдашлагьа ёрсетдим. Сце-нарийге гёре бир башлап замечаниелер этилди, кемчи-ликлери айтылды. Алданокь

фильмин устыонде ишлемек учун режиссёр Батырбек Дзоев ва оператор Виктор Мамлиев белгилениди. Олар булан бирге сценарийин усты-онде бирдагы да тынды-рыкьлы кюйде ишленди ва ахыр вариантын гьазир этдик. Кьоркьмасовну гьакьында те-левизионный документли фильм этмек деген ой муна шулай туулуунду. Артгьа са-лынмагьан кюйде фильмин-директору этилип Анатолий Абасев токташдырылды.

— Фильмин яратылууну заманыдагы ишни гьа-кьында хабарлагьанны сюр-эдин. Не йимин материаллар, документлер пайдаландырылды?

— Темиркьазыкь Осетия-дан «Жалалутдин Кьоркьма-сов» деген документли филь-мин чыгьармакь учун Магьач-кьалагьа гелген хас бригада

бир айгьа ювукь заманны ичине фильмин устыонде уллу иштагылыкь булан иш-леди. Аслу гьалда сурат до-кументлени пайдаландырды. Сонг да Дагьыстан парта-рийин фондундан, СССР-ни Илмулар Академиясыны Да-гьыстан филиалыны тарих, тил ва адабият институтуну архивлеринден, Магьачкьала-дагы крайны уйренеген музейин фондларындан алда белгиле тьюкюл кёп-кёп янгьы суратлар ва башгьа тьюрлю документлер табулду. Шо материаллар да телевизионный документли фильмде гент кюйде пайдаландырылды.

Кьоркьмасовну кьысматы ва революциячы гьаракаты фильмин устыонде ишлеген режиссёр Батырбек Дзоевни ва Анатолий Абасевни тама-шакьа кюйду. Олар, гертис-лей де, уллу ругьланын, иш-

тагылыкь булан ишледилер. Озюкьда, дюньдагы универ-ситетлени лап белгилеринден бириси болган Париждеги Сорбона университетни уч-факультетин битдирмек та-машалыкь тьюкюлю!

— Сёймалар не ерлерде ва кьайда өтгерилиди?

— Биринчи сёймалар Да-гьыстанны алдынгьы тахш-гьары Темирханшурда, Ла-вашада, Ая-Кьакьада, Хум-торкьали болган ерде, ав-лакьларда, өсги Порт-Пет-ровскиде чыгьарылды. Фильм-де алда чыкьган өсги та-рихи суратлар да пайдалан-дырылды. Кьоркьмасовну та-ныган ва ону булан ювукь-лукь өтген Муслим Гьажиев-ни, Абдурашит Ибрагьимовну бёлгиле революционерге ба-гышланган өсделиклери де бериле. Жалалутдин Кьоркь-масовну уланыны уланы Ана-толий де, кьызардашыны кьызы Айшат да фильмде ор-такьчылыкь өте.

Фильмде сурат ва башгьа документлер булан бирге Кьоркьмасовну Туркияда яша-ган ва ишлеген йылларын ачыкь суратламакь учун Стамбулну гёрюнюшлери, 1909 — 1910-нчу йыллар-да Кьоркьмасов редакторлукь өтген «Стамбульские новости» деген жумада бир корен чы-гьарган Россия учунгьу га-зетни номерлери де гёрсетилежек. Шо газетни 33 номе-ри печатдан чыкьган сонг, пача гьукуматыны баш кьо-шуву булан газет ябылган.

Неге тьюкюл де газет шо йыл-ларда, Туркиядан Россиягьа революция идеялары яа бол-ган. Шо газетде Кьоркьма-сов озыню макьалаларын да печать өтген. Газетни бир номеринде шо йыллардагы политика гьалны анализ этип Кьоркьмасов язган «Политика гьасиллери» де-ген макьала печатдан чыкь-ган. «Стамбульские новости»

деген газет Туркияны тари-хинде рус тилде чыгьарган газетлерден бириси болган. Дагьыстандан барган кьу-мукь улан Туркияны тари-хинде биринчилей рус тилде газет чыгьармакьлыкь янгьы Дагьыстан учун тьюкюл, бю-тюн Россия учун да уллу агьвалат деп токташдырма сюемен.

— Бизин уллу вождубуз В. И. Ленин булан бир нече керенлер өлумьган, ону бу-лан ювукь болган адамны аты, гюнагьсызлыкьын токта-шдырган сонг да, 30 йыл-лагьа ювукь унутулуп тур-гьанына ним айыплыдыр?

— Биринчилей, шогьар айыплылар — 60-нчы йыл-ларда бизин республиканы башында токтаган адам-лар. Атын тутуп айтса, Аб-дурагьман Даниялов. О гьакь-да мен озые ерлерде де айт-гьанман. Гьали айтмагьа да кьоркьтайман. Ондан сонг гелгенлери де Кьоркьмасовну ва шогьар ошаган башгьа белгиле жамият чалышывчу-ланы атларын гент кюйде арагьа чыгьармагьа бирдокь-да алгьасамагьанлар.

— Сиз озыюгьозню яра-тивчулугьугьузуну ва яшаву-гьузуну кёп янын белгиле ре-волюционерлер ва жамият чалышывчулар Буйнакскийни ва Кьоркьмасовну яшавун ва революциячы чалышыву ах-тарывгьа, уйренивге, оланы жанлы келпелтерин чебер кюйде яратывгьа багышла-гьансыз. Узакь кьалмай Кьоркьмасовну гьакьында-гы китабыгьыз Москвада ва Магьачкьалада печатдан чыгьажакь. Сиз шо эки де уллу адамны өсделиклерине байлавду сыйлы суратланы ва башгьа кёп санавада доку-ментлени аяп сакьлайсыз. Жалалутдин Кьоркьмасов тув-радан-тувра Сталинин девю-рондеги законсуз ишлени, гюнагьсыз такьсырланыла-

ны кьурбаны болган. Шо-лай болган заманда, бир янындан Сталинин томларын ва бюстюн, бирдагы ягьын-дан Уллубийни уллу суратын ва Кьоркьмасовну кьысма-тына байлавду документлени аяп-асырап сакьламакьны маьнасы недир? Сизин шо де-вюрге бакьган якьдагы аянашывугьуз нечикдир?

— Гертис. Мен яратывчу-лугьумну кёп янын Буйнак-скийни ва Кьоркьмасовну кьысматыларын теренден ахтарывгьа, оланы чебер келпел-лерин яратывгьа, халкьы учун өтген асил ишлерин пропаганда этивге багыш-лагьанман. Бу йыл «Ялынлы революционерлер» деген се-рияда Москвада Кьоркьма-совну гьакьындагы китабым печатдан чыгьажакь. Геле-ген йыл кьумукь тилде де чыкьмагьа умутлу. Оланы яшавуна ва революциячы чалышывуна байлавду кёп-кёп сыйлы документлени аяп сакьлайман. Мен гьали де Кьоркьмасовну кьыйынлы, кёп азап чеккен, тек тьюбюн, теренин тапмагьа болмасдай, бай кьысматы булан яшай-ман. Шону булан бирге мени уьюмде Сталинин китаплары да, бюстю да бар. Сиз мил-лионлар булангьы адамланы гюнагьсыз, айыпсыз такь-сырлагьан, туснакьлагьа салдырган адамны бюстю де, китаплары да, шо девю-рю кьурбаны болган Кьоркь-масовну кьысматы да бир юрекке нечик сыйышмагьа бола деп айтмагьа сюесиз. Мен шо сорауугьузгьа шулай жавап берир эдим: 30-нчу йылларда болган гюнагьсыз такьсырланылар, законсуз ишлер учун янгьы Сталинин айыппап кьоймакь, тьюз болмас. Шолар барысы да девюрюн, заманны кьайгы-сы-дертти. Тарих гьар затны озыню ерине салажакь. Ста-линеге де ва ону девюрюне

де алгьасап, бир янын багьа бермек, мен ойлантаган кьий-де, тьюз тьюкюл.

— Белгиле йимин, сиз Кьоркьмасовну революциячы чалышыву гент кюйде про-паганда этивге ва атын ге-лемек наслулар учун эсе-лине сакьлаагьа байлавду болуп, КПСС-ни Дагьыстан обкомуну бир нече керен из-гьыз изгьансыз. Шолара гёрсетилген тапкьилени кьай-сылары яшавгьа чыкьган?

— Тьюзюн айтмагьа герек. КПСС-ни Дагьыстан обкомуну алдынгы биринчи секретары Юсупов М. Ю. язган ка-гьызыларыма байлавду болуп, мени кьабул этди. Кагьы-ларда мен айтган ойланы арив гёрдю. Шоланы бирлери яшавгьа да чыгьарылды. Ми-сал учун, Калининни атын-дагы орамны яртысы Кьоркь-масовнукине айланган. Жа-лалутдин Кьоркьмасовну аты Ленин районну Дёргелидеги совхозуна кьююлду. Ата юртунда салмакь учун па-мятникни этилип тура. Ма-гьачкьала шагьарда Кьоркь-масовну уллу памятникни этмеге герек деген кьзарар бар. Мен кагьызда өтмеге герек деп өсгерилен чараланы кё-бюсю яшавгьа чыкьмады. Гьали де кёп-кёп өтмеге та-рыкьлы ишлер бар. Гьариси учун, мен ойлантаган кюйде, айрыча юбшмагьа герек.

Жалалутдин Кьоркьмасов-ну кьыйынлы ва кёп аялы бай кьысматы гележек нас-лулар учун Ватанына, хал-кьына гертис кьулукукь этиз-ню уьдгьюсу болуп токтай. Ялынлы революционер ва па-чалыкь чалышывчусу Кьоркь-масовну атын ва өтген асил ишлерин наслулардан наслу-лагьа етишдирмек — бизин барьбызны да нег сыйлы борчубуз.

Ланьырлашыну изгьан Ж. ЗАНДОВ.

31 МАРТ 1990 ЙЫЛ

Белгисиз тас болмагъан

Улуу Ватан давуу кыагы-
руу Ийларды баргъан сайын
ары гетсе де, шо дауда за-
раа гөрмөгөн агълюню тап-
магъа кыйын.

Ленин районну Кыаъма-
хи юртунда ишайгъан Тайгип
Къасумовну атасы Жалил
заа башлангъан Ийларда
колхозда кюйчу болгъан. Ону
савдугъу ахшы туюл сая-
лы, (гезлери ахшы гөрмей
болгъан) асгерге де чакъыр-
магъанлар. Тек ол, Ватанна
кыйынлы гюнлер гелгенде,
уйде олутруп турма разилеш-
мей. 1942-нчи йыл гегъюл-
лю кюйде фронтгъа гете.

Ол кагызыларында азагъан-
гъа гере. Темиркызыкъ Ка-
казны акъламакъ учун юрю-
леген гючлю давларда ор-
такчылыкъ эте. Тек бир аз-
дан ондан кагызы гелмейген
болуп къала. Я оылген ада
белгисиз тас болгъан деп бил-
дирде де гелмей. Жалилни
агъасы Абдулмуслим инисин
хыйлы ахтаргъа турса да, бир
зат да ачыкъ этме болмай.

Атасы давгъа гетегенде
Тайгип кеп гичи болгъан.
Шо саялы, ол ону бет кел-
петин де эсде сакъламагъан.
Тек гъар заман да атасыны
бир белгиси табулур деп умут
этген.

Арадан 45 йыл ойтюн,
1988-нчи йыл избербашны
бирев, Краснодар крайгъа
баргъанда, ондагы къардаш
къабурларда хыйлы дагыс-
танлылар ва оланы арасында
эки къаъмахили де барны
биле. Къайтгъанда, ол шо
гъакъда Кыаъашура юрт Со-
ветге билдире.

Шо хабар етишгенде, Тай-
гип атасыны атын кюйгъан
улуу уланы Жалил де булан
Краснодаргъа бара. Онда бар-
магъы да негъакъ болмагъан.
Шо къардаш къабурларда
гемюлгендени арасында къа-
къамахили Жалилни аты
Жамал деп язылып квал-
гъан. Ол да памятникини онга-
рагъан художникини айыбын-
дан болгъан экен. Ерли воен-
коматда шо хатаны тюзлеме-
ге сёз бергенлер ва узакъ
къалмай шолай этме де этген-
лер.

Гъали шо мемориал комп-
лексе булай язылар бар:
«Рядовой Къасумов Жалил,
1917-нчи йыл тувгъан,
1943-нчу йыл 15-нчи июнда
оылген».

Къасумовланы агълюсю шо
къабургъа гъар йыл байрам
гюнлер бармагъа токъташ-
гъанлар.

У. БАГЪАВУТДИНОВ,

Тенгболат— алдынлы солдат

СССР-ни Конституциясын-
да: «Социалист Ватанны якъ-
лаз — СССР-ни гъар ватан-
лашыны сыйлы борчу» деп
азылгъан.

Ардагы гюнлерде Эрпели
юртлу Тенгболат Османов
къуулуку этеген асгер бё-
люкню, командованиесинден
ону ата-анасына гелген ра-
зьяны кагызыда булай азыл-
гъан: «Гъюрметли - Агъмат
Магъамматович ва Жаврият
Магъамматовна! Бизин асгер
бёлюкню алдынлы солдатла-
рыны арасында, боевой ва
памятка гъазирликини отлич-
ниги, «СССР-ни пачалыкъ да-
зуларыны инамлы кюйде
якълабдыз» деген сиптани
тобонда юрюлеген яршыны
ортакчысы онын уланыгъыз
Тенгболат Османов да бар.

Ол памятка билимни тын-
дырыкълы кюйде уйрене,
Буйнакск район, Эрпели юрт.

Эрпели орта школада охуй-
гъанда Тенгболат Османов
ахшы билими ва тарбиясы
учун учителлени разилгин
де къазана эди. Биз, школа-
ны учителлери де, Тенгбо-
латны ата-анасыны сююнчу-
не ортакчы болдыз.

В. ВАЛИЕВ,
Буйнакск район, Эрпели юрт.

Мен Улуу Ватан давуу ор-
такчысы ва сакъаты, юрта
давуу ва загъматны ветеран-
ларыны советини председа-
тели, учитель болуп ишлеп
тургъан Маулит Абишевич
Ягъияевни гъакъында азма
сюемен.

Ол Совет Армиягъа 1942-
нчи йылны январь айында
чакъырылгъан.

Маулит гъали эсге ала:

савгъатлар гелди. Оланы биз-
ге уйч къатын ва бир эрги-
ши гелтирди. Шо савгъатлар-
дан магъа да пай тюшдю.
Чапгъынны алдында дагы
да гичирек митинг ойтгери-
ди. Керченский ярым атавуу
душманлардан тазалама биз
1943-нчу йылны ахырында
башладыкъ. Мундагы бир-
бир бекликлер, къолдан-къол-
гъа тюше туруп, хыйлы

бёлюкюке бакъдырдылар.
Инда мен Познань, Лодзе де
ген шагъарланы азат этив
учуигъу давларда ортакчы-
лыкъ этдим. Шо заман бизин
383-нчу Кызыл байракълы
Феодинский дивизия 33-нчу
Армиягъа берилген эди. Мен
де дивизияны разведкасында
къуулукъ эте эдим. Дивизия-
ны командири Вениамин
Яковлевич Горбачёв, развед-

чакъырым ва ичине таба да
алты чакъырым боюн душ-
мандан азат этдик. Озокъда,
кеп тас этивлер бизин якъ-
дан да болду. Айрокъда буз-
лагъан озгенден ойтгенде
кеплер пуч болду.

Германияда фашистлени
артгъа тартылгъан гючлери
бизин эпсиз оьжетли къар-
шылады. Буса да, совет сол-
датлар аста булан, тек инам-
лы кюйде алгъа юрюй эди.

1945-нчи йылны 18-нчи
апрелинде Берлинни тюбю-
деги давларда мен авур яра-
ландым. Башлап Польшаны
госпиталларында ятадым, сонг
мени Къазангъа йибердилер.
Мунда да мени врачлар бир
йыл эки ай бакъдылар, об-
щий наркоз булан беш опе-
рацияны гечирдим.

Давуу ва загъматны вете-
раны Маулит Абишевич
Ягъияев Макътавлукъну III
даражалы ордени, Кызыл
Юлдуз, Улуу Ватан давуу I
даражалы ордени ва кеп са-
навда медаллар булан сав-
гъатлангъан.

Д. ДАУЛЕТОВ,
Темиркызыкъ Осетияны
Моздон районуну Кызлар
юртуну музейини заводчу-
шийи.

Ветеран эсге ала

— Мен башлап офицерлер
гъазирлейген Уружинский
военный училищеге тюшдюм.
Уйч-дёрт айлыкъ курслардан
сонг бизин Кыбыла фронтгъа
бакъдырдылар. Шонда фа-
шистлер елеген кеп шагъар-
ланы, юртланы азат этме
тюшдю. Бугюн йимик эсимде,
Крымское деген шагъаргъа
13 — 14 керен чапгъын эт-
ген эдик.

1943-нчу йылны 9-нчу
ноябринде Керченский ярым
атавгъа чапгъын этгинче ал-
дын бизин асгер бёлюкге Те-
миркызыкъ Осетиядан кеп

къызгъын ябушувлар болду.
Шо заман мен 56-нчы армия-
ны разведкасында къуулукъ
эте эдим. Фашист армияны
Къырымдагы бёлюклери толу
кюйде дагытылды, хыйлы-
лары есир этилди.

1944-нчу йыл 11-нчи
майда болгъан ябушувда биз
25 мингге ювукъ немец сол-
датны, офицерни ва дёрт ге-
нералны къолгъа алдыкъ.
Шо ябушувда мен биринчи
керен яраландым ва конту-
зия алдым.

Къолай болгъанда мени
Польшадагы озюмню асгер

каны командири буса майор
Юдаков эди.

1944-нчу йыл Висла
озенини боюндагы душман-
ланы къува туруп, оланы
гючлери топлангъан ерге
етишип токътадыкъ. Янгы
гъужумгъа гюч жыймагъа ва
ял алмагъа тарыкъ эди.

1945-нчи йылны 30-нчу
январына Польшаны топура-
гъы толу кюйде немец асгер-
лерден азат этилди. Герма-
ниягъа гиргенде буса 9 сут-
каны узагъында гъужум эте
туруп, Одер озенге етишдик
ва юртну бою булангъы уйч

Ибайдулланы юлдузу

Ибайдулла Гъимматовну ата
юрту Чонтавул. Ол этти йыл
алда Афгъанистанда къурбан
болгъан.

Чонтавул юрт школаны
битдиргенден сонг, Ибайдул-
ла Совет Армияны сыдрала-
рына чакъырыла. Башлап ол
Туркменияны Кушка шагъа-
рында къуулукъ эте. Шондан
ягъзан кагызыларыны бири-
синде булай сёзлер бар:

«Аялау атам, анам, агъала-
рым, кызардашларым! Мен
бек ахшыман. Бугюнлерде
Кушкада учебнадабыз. 12-нчи
июлда военный присяга
къабул этдик. Мен мотострел-
ный полкида къуулукъ эте-
мен. Мен ва мени ёлдашларым
БМП машинни гъайдама уй-

ренебиз. Мунда сёйленген
кюйде, бизин асгер бёлюкден
40 яшны Афгъанистангъа
йибережен...» (2-нчи август
1981-нчи йыл).

Ол уйюне кеп аз пза бол-
гъан. Ону кагызыларын оху-
гъан адам озюн танымаса
да, намуслу-ягълы улан
болгъан экенини англажаны.

Узакъ къалмай ата-анасы
ва дос-къардашы ол Афгъа-
станда къуулукъ этегенини
биле.

Ибайдулла озю къуулукъ
этеген мотострелный полк
булан кеп дав операциялар-
да ортакчылыкъ этген. Йыл
арым къуулукъ этип бите
турагъанда, сентябрь айны
орталары ону яшавуу ахы-

рынчы гюнлери болуп токътай.

Кеп санавдагы душманла-
гъа къаршы туруп, полкнну
солдатлары Пянджское къол-
да гючлю ябушуа юртгөн.
1986-нчы йыл сентябрь айны
11-нде Ибайдулла къуулукъ
этеген асгер бёлюк кыйын-
лы гъалгъа тюше. Шо дауда
Ибайдулла ва ону гюржюлю
ёлдашы БМП-ны ичинде
яллап оьле.

— Бизге шолай билдир-
дилер, — дей авур кюстюнюп
Ибайдулланы агъасы Сапиюл-
ла. Ибайдулланы табуту са-
молёт булан Дагыстангъа
йиберила. 19-нчу сентябрде
Абанарны ва Тотуханымны
абзарына кыйгъын гире-
Экинчи гюн Ибайдулланы

сюеги даимликге юрт къа-
бурлагъа гёмюле.

Абанарны ва Тотуханымны
дёрт уланы, бир кызы бол-
гъан. Бугюн оланы арасын-
да Ибайдулла ёны.

— Инибиз сёзге кызы-
гъанч, амма этеген ишин
мекенли этип болагъан иш
эди, — дей Сапиюлла.

Кызыл Юлдуз орден бу-
лан савгъатлангъан къумукъ
улан Ибайдулла Гъимматовну
аты ата юртуну бир орамына
къоюлгъан. Юрт школаны аб-
зарында ону бюсту салын-
гъан. Охувчу яшлар ону гъа-
къында маълуматлар, сурат-
лар жый, эсдэлигин сакълай.

И. ГЪАЖИЕВ.

Унутулмас 900 гюн

Фашист Германия хапар-
сыздан бизин Ватангъа чап-
гъын этген заманда мен къул-
дукъ этеген Кызыл байракъ
орденли 48-нчи дивизия за-
манлыкъгъа артгъа тартыл-
ма борчу болду ва Ленин-
град шагъарны кыбырында
Финский заливин сол ягъа-
сында оборона тутуп токъ-
тады. Дагы артгъа тартыл-
сакъ, немецлер Ленинградгъа
гире эди. 17-нчи сентябрде
бизин асгер бёлюк, Ленин-
град шагъардан айрылып, бир
гесек ерде къамавгъа тюш-
дю. Шо биз къамавгъа тюш-
ген гесекге «Ораниенбаум-
ский пятачок» деп айтыла
эди. Немецлер буса

«Ораниенбаумский
котёл» деп ат такъгъан
эди. Шо «котёлну» немецлер
кеп тынч кюйде ёкъ этме
сюе эдилер. «Пятачокну» Ле-
нинград булан байлавлукъу
янгъыз денгиз ёл булан,
Кронштатдан таба эди. Обо-
ронаны башлапгъы гюнлери-
де гече де, гюн де токъта-
май бекликлер этмеге баш-
ладыкъ. Немецлер бизин
«пятачокну» алса, Ленин-
градгъа гирежегин биз ан-
глай эдик. Шо саялы: «Ахы-
рынчы солдатгъа ерли ябу-
шажакъбыз, тек Ленинград-
ны къолда сакълажакъбыз»,
— деп ант бердик.

Немецлер танкланы, топла-
ны ва самолётланы, кемеги
булан суткада дёрт-беш ке-

рен чапгъын эте эдилер ва
гъар гезик, дав майдада
озлени кеп солдатларын ва
дав техникасын да тас этип,
гери тартылма борчула бола
эдилер.

Бизин «пятачокгъа» озю-
ню кеп гючлю ва авур топл-
лары булан Кронштат кеме-
эте эди.

Шагъар къамавда. Ачыкъ,
бизин солдатгъа суткада 150
грам сухари ва эки керен
исси аш бериле, бир-бирде
чи суткалар булан да аш
етишмей къала эди.

Биз токътагъан ерде топл-
ну гюлдеплин яда бомбаны
къуюсу болмагъан бир квад-
рат метр де болмагъандыр
деп эсиме геле.

Бизин «пятачок» 900 гюн,
900 гече Ленинни шагъарын
жанын аймай намуслу кюйде
якълады, ону фашист елев-
чюлеге бермеді.

1944-нчу йылны 14-нчу
январында топланы гючлю
агышывуудан сонг, немецле-
ни ДОТ ва ДЗОТ бекликлерин
дагытып, бизин 48-нчи ди-
визия башгъа асгер бёлюк-
леге къошулуп, къамавдан
чыкъды ва дагы токътама-
гъан кюйде фашист асгерле-
ни артындан нерилди.

И. ШАПИЕВ,

давуу ва загъматны вете-
раны, отставкадагы офицер,
Хасанюрт район, Таммравул
юрт.

хабарлама сюемен.

Ол узакъ яшамады. Озю-
не 26 йыл болагъанда оьл-
дю. Гъар гезик ол эсиме тюш-
ген сайын мени юрегим кы-
сыла.

Бугюн Магъаммат
Къурбанов кеп аз адамланы
эсиндедир. Ону кысыгъа, тек
бай ва къужурлу кысыматы
болду. Башлап къарагъанда,
ону кысыгъа оьмюрюнде та-
маша болма чакъы айтарад
зат да ёкъ. Тек ону яшавун-
да о девюрдеги аш насалукъ
хас яхшы талпынывалар, сый-
лы негетлер, улуу умутлар
бар эди.

Магъаммат Къурбанов
1916-нчы йыл Темирканшур
округну Тебенкызыншур
юртунда тувгъан. Ол гичи-
лей адабиятны сюе болгъан,
спорт булан гъараслангъан.
Яшлайын чебер иш гереген

жаваплы, аслу ролланы да
тапшурагъан болдулар. Ол
озю де озюне профессио-
нал англавун ва билимин
артдырмакъ учун кеп ишлей
эди.

Шаир драматург, актёр
Шагъмардан Абдуллаев озю-
ню «Евлачулар» деген кита-
бында булай аза: «Магъам-
мат Къурбанов тувмадан
пагъмулу артист эди. Ол
ктайсы коллективде де тез
гъаллаша эди».

Къумукъ тилин ва адабият-
ны ахшы билегени огъар
Молла Насрутдинни гъакъын-
дагы халкъ хабарланы юр-
чюсюнде оьтесиза къужурлу
комедияны азмагъа нижан-
лыкъ берген.

1941-нчи йылны январин-
да къумукъ театры сагъа-
сында салынгъан шо пьеса-
ны премьерасын къарачулар
улуу къуванчыкъ булас
къабул эди. Шондан берли
«Молла Насрутдин» къумукъ
ва озге театрланы сагъа

Давда жан берген

нүүлүк этеген асгер бөлүктө командованиесинден ону ата-анасына гелген разилин нагызда булай азылган: «Гюрметли Агымат Магыматович! Бизин асгер бөлүктө алдынкы солдатларыны арасында, боевой ва политика гызирлини отличниги, «СССР-ни пачалык дзуларын инамлы нюйде кыларбыз» деген сиптени тубония юрөлөмө аршыны ортакчысы сизин улангыз Тенгболат Османов да бар. Ол политика билимни тындырышы кюйде уйроне,

Чентавул юрт школаны битдиргенде сиз, Ибайдулла Совет Армияны сыдалагына чакырыла. Башлап ол Турменияны Нушка шагарында күүлук эте. Шондан язган нагызларыны бириминде булай сзлер бар: «Аялу атам, аням, агыларым, кызардашларым! Мен бек ахшыман. Бугунлерде Нушкада учебнадыз. 12-кчиде аранный присега кыбул этдик. Мен матострелковий полка күүлук этем. Мен ва мени бдашларым БМП машинни гыйдама уй-

1981-нчи кыл. Ол уюне кеп аз кза болган. Ону нагызларын охуган адам ошон танымаса да, намуслу-гылы улан болган экенни англанам. Узак кылмай ата-анасы ва дос-кыардашы ол Афганстанда күүлук этегени биле. Ибайдулла ошо күүлук этеген матострелковий полк булан кеп операцияларда ортакчылык этген. Иыл ярым күүлук этип бите тураганда, сентябрь айны орталары ону яшавуну ахы-

1986-нчы йыл сентябрь айны 11-нде Ибайдулла күүлук этеген асгер бөлүктө кыйынылы гызгыт туюше. Шо даада Ибайдулла ва ону гюржюлю бдашы БМП-ны ичинде яллап оло. Бизге шолай билдирдилер, — дей аавур нюстюнуп Ибайдулланы агыасы Сапикюла. Ибайдулланы табуту самайт. Булан Дагыстанда йиберила. 19-нчу сентябрде Абакарны ва Тотуханымны абзарины кыйгыгы гире-Экинчи гюн Ибайдулланы

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Совет солдатлары Чехословакиядан чыгырыл даам этила. Совет-чехословакия сэйлешалерине гере, совет агарлерин ЧССР-ден чыгырыл учыге бөлүнүп юрөлөмөк ва гелеген йылны орталарына таммиланамак.

СУРАТДА: Совет Армияны военный күүлукчуларыны колоннасы Чехословакияны дазу пунктунда.

ТАСС-ны суратларындан.

Давда жан берген драматург

Уллу Ватан даву биринчи гюнлеринден башлап, кюлуна савут тутуп даа этгенлени арасында кеп санаадагы изычулар да болган. Дагыстандан даагы гетген 143 минг адамы 35-си шаирлер ва изычулар. Оланы да 12-си Ватан учун жанларын кзурбан этген.

Динмагыммаев, Мусайиб Стальский, Мухтар Абакаров, Манувах Дадашев, Мемей Эфендиев, Багатыр Магымматов, Аггалар Гажиев, Балакзардаш Солтанов, Камиль Абакаров, Магыммат Кзурбанов йимик игитлени атларын уллу гюрмет булан асгеребиз.

Тёбенкызанышгы Кзумук театры артистлери гелетен гезиклерде Магыммат оланы бир спектаклин де кзутгармаган. Инче санитгга сююю ону театрга ишлеме туюмеине де себеп болду. Башлапгы заманларда оггар гиччи ролланы болмаса бермей эдилер. Сонг ону пагымусун ва англавун ас этгенде

Бугун биз, оызлени аямай оылюп гетген Эфенди Капиев, Алим-Паша Салаватов, Багавутдин Митаров, Ражап

Мен шоланы арасындан Дагыстанны мактавлу уланы, актёр ва драматург Магыммат Кзурбановну гыактында

Магыммат Кзурбанов 1916-нчы йыл Ташкентте округну Тёбенкызаныш юртунда тувган. Ол гиччи-лей адабиятны сие болган, спорт булан гыавасланган. Йшлайын чебер иш гереген

1941-нчи йылны январинда кзумук театры сагынасында салынган шо пьеса-ны премьерасын кзавчулар уллу кзувачылык була кзабул этди. Шондан беран «Молла Насрутдин» кзумук ва оыге театрланы сагынасында таймай.

Уллу Ватан даа башланганда ол, оыюню кеп сиеген ишин де кююп, фронтга гете. Магымматны оыюню кызардашына даада язган бир нагызында булай сзлер бар! «Душман эпсиз рагымусуз. Бизин юрелери биз де оыжетликте толган, тек биз душманын алдында бюдюремекбиз».

Пагымулу кзумук актёр ва драматург Магыммат Кзурбанов 1942-нчи йылда оыюню яш жанын игит кюйде Кзурбан этген.

А. АБАНРОВ.

Солдат ватанына күүлук эте

Кышкаралып гелеген вакыт. Прапорщик Н. Кривенно сагытына кырап: — Ишин битдиргиз! — деп буйрук берди.

Набель гызыны ярашдырып тураган саязистлер, иш алатларын жыя туруп, траншеядан чымдылар.

— Рядовой Магымматов! — деп, прапорщик бийик, мазаллы уланга бакды. — Чай булангы термосну алып гел!

Адатланып кыалган кюйде, асгер бөлүктө ерлешкен

ерге кыайтгыныча солдатлар, кыйнар чай ичип, исинелер. Кыалган чайны кыайтарып алып бармаккы не маанасы бар.

Мукайыл Магымматов туюбюне солдатланы увак-туюеги ва термос салынган ак анацияга багып тербенди. Шо заман ювукдагы темир

Блдан тепловозну бөлүнүп-бөлүнүп берилген гудонлары эшитилди. Мукайыл бурлугуп темир блга кыараган док не болганын англады.

Орта чагындагы кыатын, блну кысыгартмаан деп буса ярай, юз абатлар арандеги перевезде де кыарамай, рельслерден оымеге айлана. Кы-

тын янгыз да туююл. Ол гиччи яш булангы колясканы теберип бара. Етишип гелеген тепловозну гйрген кыатын тез блдан чыкма герекинг англаса да, темир коляска ачууга йимик, рельслени арасына кысыдырылып кыалган. Майгы батган чакыада аяклары да тутмай сыргалай. Кыоркыу да,

кыаркыарасын кыысып, адашдырып кыйган. Балагы кюппа бир ноче юмгылет кыалып тура.

Гёз юмуп-гёз ачгыныча Мукайыл, оланы ягына етишип, бир кюлу булан колясканы тарта, бириси кюлу булан адаган кыатынны сюйреп, тикден туюге дйгерея.

Шо юмгылетде сигнал боре туруп Москва-Ташкент деген пассажир поезд де оыте. Ону ели Мукайылны башындагы панамасын учурду, аяк туюбюндеги өрни кыартыллатды.

Рельслерде бир затлар болуп тураганын ас этген оыездчик де, перевезде таб

чабып, тез етишип геле ва солувун басып да битгинче, Мукайылны кыысып кюлун алып кыучакылай. Сонг: — Кыайсы кыдансан, игит? — деп сорай.

— Дагыстанданман, атам, — деп саламат жаап бере солдат да, куртиасындагы чангыны кыага туруп.

Шо гюнню ахшамында асгер бөлүнню командири, подполковник К. Соколовский Совет Армияны отличниги М. Магымматовга баракалла билдирди.

Мукайыл Магымматов асгерге чакырылгыныча Маметналадагы орта школаны битдирип, Н. Алиевни атындагы совхозда ишлеген.

А. ТУРГАННИН, майор, Кызыл Байраклы Туркестан военный округ.

Хамаматюртдан хабарлар

Хамаматюрт Бабаюрт районну лап да арекде ерлешкен юртларындын бири санала. Шолай демек бу юрт кыаравсуз кыалганылык, ерли «Хамаматюрт» совхозну ёлбашчылары, депутатлар юртну гёзеллигин болдурууга осал тергев бакдыраганылык болмай.

— Ойткен йыл, — деп

хабарлай «Хамаматюрт» совхозну директору Надирбек Алипханов, — юртну ораманы 1,6 чакырымына асфальт тутулду. Эсгерилген ишлени кютмек учун хозяйство 160 минг манат харжлады. Бу йыл юртну орамаларына асфальт салып узытылажак...

Бу ерде шулай бир затны

эсгерип кыояйык. Белгили болганы йимик, асфальт итив багы олтурагандан кыайры да, четим иш санала. Тек Бабаюртдагы ёл ишлейген ПМБ-ны коллектив

Авур ишлени кютювде техниканы ролу уллу. Амма оланы кыоллаву асувлугу артырмак учун техниканы тийишли талаадагы

шо ишни бажарылу кюйде кюте. Ону учун совхоз эсгерилген колоннаны коллектив булан 360 минг манатны кыадарында ишлени кютмек учун дыггар байлаган.

гёре сактама туюше. Шо гёзден кыараганда, «Хамаматюрт» совхозда бары да ишлер тийишли даражада деп айтма бажарылмай. Совхозну

ёлбашчылары шо кемчиликни алдын алма ва механизаторлагга ремонт ишлени оыгтеривде тийишли болаган онгайлыккылары бойдулма токыташган. Шо муратда совхозну кзурувчулары башында прораб А. Абдуллаев булан юрт хозяйство техника учун гетермелер ишлей.

Механизаторланы гыактында лактыр чыкыганда, шулай бирдагы бир затгы

охувчуну тергевюк бакдырма туюше. Айтагынык, хоззайствону шофёрлары ва механизаторлары загыматын янгы кыайдада кзуруп чалыша. Кыысгы вахыттин ичинде иш чыгырыл артгыны булан янаша, адамланы алапалары да оысен, техниканы ремонтда токытайган болжаллары кыысгыартылган.

быргылардан таб гыавуларда топланаганылык ак кыатыккы сан янын ахшылашдырылгы туврадан-тув-ра таысир етегенден кыайры да, савунчуланы ишин енгилешдиривге болушлук ете.

Шо ёрукда загыматын кзурган хозяйстволар Бабаюрт районда да бар. «Хамаматюрт» совхозда ювук вахыттин ичинде шолай хоззайстволардан бири болажак. Демек, хоззайствону кзурувчулары оызлени гючлери булан комплексде сютию бир-

гылар булан оытгерме ишканлык береген лсандырыланы кзурашдырылгы гирешежен. Ишлени бу йылны ичинде битдирме гёз алгыа тутулган.

Хамаматюртлу гыаванчылар бу йыл пачалыгыга 1500 тоннада да кыозай сют тапшурма токыташган. Комплекс проект гыаванчыгыарылганда, онда сют болдурув 2000 тоннага етишежек.

Д. ЖАВАТХАНОВ.

...милетни...
...милетни...
...милетни...

...милетни...
...милетни...
...милетни...

Навуз гъар милетни
овътеречелгин, эдеп-къы,
лыкны, рагъмуну, бары да
басарман минатлаи бай-
рамга болгъан сонг, халкъ-
ланы дослугъун да беклеш-
иреген байрам.

Къоркъмаскъаланы къа-
диси Аселдер Гъезелханов,
яшынч Ибрагъим Хаман Иб-
рагъимов оьзлер яшлыгъын
да Навуз къыдырагъан
кюлени хабарлады. А. Гъе-
зелханов навуз кюнюнде
яшлар йырдлагъан сары-
ланы гентюрев этни де оху-
ду.

Биз оьзден мердешлер-
бияи, адатларыбызны
эзде, сакълап, олагъа заман-
гъа къыйышмаду ренк бе-
рип, янгыртма герекбиз. Шо
гъагъда жыйынны юрю-
гючю Салам Алиев ра-
гъып сайлаген бир нече
оьзге ёлалар эгерли.

Ангъидан Дагъыстанда
Навуз байрам оьтгерилген
кюню ахтармагъа гелген
профессор Роберт Ченси-
нер, жыйыгъанланы Нав-
руз байрам булан къутлай
туруш: «Халкъны эсги адат-
лары, байрамлары янгырти-
лар».

...милетни...
...милетни...
...милетни...

Жыйынны атындан Азер-
байжанда ва бир-бир оьзге
союз республикаларда йи-
мин, Дагъыстанда да 21-нчи
мартны ишлемейген гюн деп
токташдырмакъ ва гъар
йыл газетлерден, журнал-
лардан, телевидениеден ра-
диола шу байрамны гент
кюнде пропаганда этмейи
ДАССР-ни Министрлер Со-
ветине тилемек деген къа-
рарны бары да халкъ якъ-
лады.

Энниден сонг шу байрам
ны гъар юрта, районда,
шагъарда этме герек деген
пикругъа да къаршы чыкъ-
гъан адам болмады.

Гъ. РАШИТОВ.

...милетни...
...милетни...
...милетни...

Мен оьзю булан хабарлай-
гъан Салавуддин Гъажиха-
латов Мурзаны бригадасында
загъмат тегегени 20 йыл-
лардан да къолай бола. Ону
молдан гелген къркъарасы,
кърбаргъан мазаллы къолла-
ры ол къайсы къыйынлы
ишге де белин сындырып кю-
теген улан екенине яхшы ша-
гъатлыкъ эте.

— Бизин ишде къркъара

...милетни...
...милетни...
...милетни...

Таржумачыбыз Роберкини
къатыны Украинада туьгъан
рус къатын эди. Оьзюню эри
Роберкис булан ол Москвада
охуйган йылларында таныш
болгъан. Оланы уяч йыл-
лыкъ къымы Катя буса би-
рин бригаданы эркеси эди.

СССР-ни Энергетика ми-
нистерлигини «Сельэлектро-
сетестрой» бирлешивню
ктурулуш бригадасы Кубада
болувуну, рагътисинде кю-
теген ишлени гъагъындагы
протоколда совет ишчилени
загъматына оьр къыймат бе-
рилген. Бир йылны ичинде
бригаданы членлери 65 ча-
къырымдан да къолай мез-
гилге ток багъаналар салып
ва ток теллер тартып онгар-
гъан. Шону натижасында На-
ранга, Боко-Салту, Полво-
Нойву, Сантана-Денагуа,
Хуана, Пинональ, Аболита
шагъарлагъа, бир нече пача-

...милетни...
...милетни...
...милетни...

Д. АЛКЫБЫЧЕВ,
хас мухбирибиз.

Редактор
С. Н. ВАЛЮЛЛАЕВ.

Акъ халатлыланы гъагъында

Сюйген етер муратгъа

Муратсыз, умутсуз яша-
ма къыйын. Адам оьзюню
яшавунда белгилли бир му-
рат тутуп, шо муратгъа
етишмек учун къаныгъывлу
кюнде талпына. Шолай му-
радына етишген адам яша-
да насипли де бола, халкъ-
гъа да пайда гелтире. Ами-
нат Тетакъаева да яш ча-
гъындан тутуп белгилли бир
муратгъа етишмек учун ча-
лыша. Ол арач болмагъа
токташа.

«Авруйган адамны сав-
лугъун бекледирмек учун
къамеклешип, ону гентюн
алмакъдан, сюндюрмекден
уллу насип болармы! —
дей бола болгъан ол оьзю-
ню анасына школада оху-
гъан чагъында — Мен де
врач болажакъман».

«Аялду балам, врач тынч
насбу тююл. Гече демей,
гюн демей, яны ялавунда
да, къышны сувутъунда да
аврувлагъа чабып турма
тюше, сени йимик мелте
къркъаралы, акъиз жанлы
тыштайпаны иши тююл»,
— деп, анасы кършылыкъ
этме къараса да, Аминат
енгилмей. Ол инамлы
кюнде:

«Анам, муна сени шо
акъиз жанлы къызынгны
врач болуп гёрерсен», —
деп билдире.

Муна шолай къаныгъыв-
лу, тавакаллы къыз оьзю
тутгъан муратгъа етишмек
учун къаст этип чалыша.
Ону бютюн ою, къасты шо-
гъар бакъдырыла. Школада
охуйгъан йылларында да ол
врачны ишине кеп тергев
бакъдыра, аврувлагъа кеме-
к этме сюе, оланы гентюн
алмагъа, гъалын енгилеш-
дирмеге къарай. Тек яша-
да бары да зат оьзлюгюн.

ден тюзелип гетмей чи. Ону
юз тюрю динкъы да, сы-
ры да, оьрю де, энни де
бола. Аминатгъа да шолай
айланч ёллардан оьтмеге
тюше. Агълюню гъалына
гере ол сегизинчи классны
битдирген сонг школада оху-
вун давам этмеге болмай.
Институтну гъагъында ой-
лашма да кюй ёкъ. Муна
шо саялы ол Магъачкъала-
дагы медицина училище-
ге охумагъа тюше. Оьзюню
мурадна етмек учун шо
биринчи канан экенини Ами-
нат яхшы англай. Учили-
щеде ол къаныгъывлу кюй-
де чалышмагъа башлай. Ай-
фонда медицина предмет-
леге кеп тергев бере. Гъар
тюрюлю болыицаларда оьт-
герилген практика дарс-
лар буса ону айрыча сююн-
доре. Ол аврувланы токъ-
ташдырыгъа, сав этивге
байлавду гъар тюрюлю увакъ-
тоеклеге ерли тергев бере.
Шолай гъайлы кюйде яна-
шыс оьгар училищени уьс-
тюнюлю кюйде тамамлама-
гъа имканлыкъ ярата. Ол
1968-нчи йыл диплом алып
чыгъа.

Вашлап Аминат Тетакъа-
ева Магъачкъаладагы эки
номерли больницада медсе-
стра болуп ишлей. Ялыны
яшылыкъ иште гъаснетлик
биринчи гюнлеринден тутуп
ону кеп сюеген касбусуна
янашывун белгилей. Ол ге-
чеси-гюню булан аврувланы
янында турса да къайырмай.
Врачлар белгилеген бары-
да дарманланы оьз заманын-
да этмеге, аврувланы гъа-
лын-гентюн билмеге, авру-
лугъун алмагъа, къыйын-
тычына табулмагъа чалыша.
Шолай янашыв булан ол аз
заманны ичинде врачланы

да, авруйгъанланы да арасын
да абур къазанмагъа башлай.
Буса да ол училищеде
алгъан биллини етишмейге-
лигин, таманлыкъ этмейген-
лигин яхшы англай, аврув-
лагъа толу кюйде берилип,
къамеклешип болмагъаны-
на талпыгъа. Нечик алай да,
охувун узатмагъа герек. Ол
гъали де мурадна толу кюй-
де етишмеген. Ону мурадны
институтну битдирмек, мекен-
ли, бажарывлу врач болуп
чыкмакъ. Тек... Ол Дагъыс-
тан медицина институтгъа
тешмек учун бир нече ке-
рен талпына, тек бажарыл-
май, кюмурсдан оьтмей.
Шо вакъти Дагъыстан па-
чалыкъ университетде био-
химия факультетте студент-
лер къабул этегени гъагъда
газетде чыкъгъан билдирив
Тетакъаеваны тергевюн тар-
та. Ол медицина масъала-
лагъа къыйышывлу шо фа-
культетте охумагъа тюше.
«Сюйген етер муратгъа»
дегенлей, Аминат Тетакъаева
университетни битдирип, оьр
билымге ес бола. Окуп бит-
ген сонг дагъы да шагъар-
дагы эки номерли больни-
цада старший медсестра бо-
луп ишлей, республиканы
центральный больницасын-
да специализациялашдыры-
лу курсларын битдирген
сонг, врач-лаборант болуп
чалыша. 1988-нчи йылдан
берли буса «Талги» сана-
торийде лабораторияны за-
ведующийи болуп ишлей.
Биз Тетакъаева булан ёлу-
туп лакъыр этегенде:

— Нечикдир, ишигиз кеп-
мю? — деп сораыбыз.
— Кеп чю кеп, — дей
ол. — Буса да, аврувланы
гъалына къарагъанда, ишни

къаплую гъагъа кёрюнемей.
Болгъан чакъы аврувлагъа
тез кемеке этмеге алгъасай-
сан.
Тюсю, ишни кеп экенили-
гине биз санаторийдегигъал
булан таныш болгъан сонг
герти кюйде инандыкъ. Са-
наторий йыл сайын гентле-
ше. Кюкорт-водород къа-
тыш сувлар кемеке этеген
янгы-янгы аврувлар ахтары-
ла, Савлугъун бекледир-
мек учун мунда телегенлени
санаву да йыл сайын арта.
Гъали мунда бир вакътиде
къыш айларда 286 адамны,
яз айларда буса 386 адамны
къабул этмеге имканлыкъ
лар бар. Гъасили, йылда
мунда 4 мингден де артыкъ
адам савлугъун бекледире.
Озонгъа, эки адам ишлейген
лабораториягъа шончакъы
адамны къуулугъун кюмек
тынч масъала тююл. Сонг
да, оьзге тюрюлю четимлик-
лер да кършылаша.

— Санаторийге путёвка
тюше, адамлар бары да
затны унутуп, гъазиринде
ёлгъа чыкмакъны гъайын
этелер, — дей Аминат Те-
такъаева, шолай четимлик-
лрны гъагъында хабарлай
туруп. — Оьзлени не авру-
ву барны, нечик дарманлар
этме герекни ойлашмай. «Са-
наторий» десе, бары да
аврувланы сав этегенде
йимик ойлашлар. Гъатта
анализлерин де алгъасавлу
кюйде, гъеземелинге етдирип,
аврувун токташдырмай
гелегенлер де бола. Муна
шо саялы да биз санаторий-
ге гелген биринчи гюннен
тутуп тийишли анализлени
этмекни, аврувун мекенили
кюйде токташдырмакъны
гъайын этебиз. Егъесе,

аврувну сав этивню башла-
магъа бажарылмай.
— Демек, санаторийде
аслу иш сизин лаборатория-
дан таба башлана.
— Озонгъа, бары да затны
башы адамны аврувун тийиш
ли кюйде токташдырмакъ-
да, Шолай болмай туруп,
дарманлардан бир пайда да
ёкълугъу ачыкъ. Муна шо
саялы да биз этилинеген
анализлеге уллу жаваплы-
лыкъны англап янашабыз.

— Аврувланы тюз токъ-
ташдырмайгъан гезиклер
боламы?

— Биз бир заманда да
санаторийге гелген адамла-
ны башлап токташдырыл-
гъан аврувуну инаныш кюй-
мабыз. Шолай ётсек, уллу
янгылыш болур эди. Ерлер-
де токташдырылып гел-
ген аврувлар тюз чыкмай
къалагъан гезиклер кър-
шылаша. Муна ювукъда
Къарабудагъентден шекер
авруву бар деп Набиюлла
деген адам гелген эди. Баш-
лапгъы анализлер шеклик-
ни тувдурду. Тындырыкъ-
лы кюйде оьтгерилген ана-
лизлер буса ону бюйрекле-
ринде оьзге авруву бар
экенлигин гёрсетди. Биз
токташдыргъан аврувгъа
гере этилген дарманлардан
сонг ол сав болуп къайтды.
Шолай гезиклер кеп бола.
Шо саялы да толу анализ-
лерден чыкмай, аврувун
мекенили кюйде токташдыр-
май туруп, дарманлар эт-
мекни маънасы ёкъ.

Аминат Тетакъаева оьзю-
ню билмлерин даим арт-
дырыгъа да яхшы тергев
бере. Ол Москвада, Кисло-
водскиде курсларда болгъан,

набусун камиллешдирген.
Дани институтну биология
факультетини сынавалу дарс
беривчилери, профессорла-
ры булан аралыкъ юрюте.
Шолайлыкъда, ол оьзю де
сынавалу специалистге ай-
лангъан. Гъали ол иш врач-
лагъа, медицина сестралагъа
оьзюню сынавалу уйрете.
Лабораторияда насипатчы
гъисапда Аминат кеп санава.
да медицина сестраланы
уьйретген, оланы кёбюсю
гъали оьзбашына чалыша.
Бутюнлерде мунда ишлейген
медсестра Арапат Завза-
налиева оьзюню учители
гъисапда Тетакъаевагъа
гъагъ юрекден баракала
билдире.

— Арапатдан бажарывлу
специалист болажакъ, —
дей Аминат да. — Гъара-
катчы къыз. Не затны айт-
санг да, гъазир англай, за-
манында эте. Барындан да
яхшысы, касбусун кеп сюе,
аврувлагъа жаны-къаны
булан, илиякълы янаша.
Муна шолай, Аминат
Тетакъаева оьзюню жанлы
гъаракаты, бажарывлулу-
гъу, илиякълылыкъы булан
аврувланы да, санаторийни
коллективини де арасында
яхшы абур къазанмагъа
бажаргъан.

— Аминатны ишине биз
сёз тапмагъа болмайбыз,
— дей бизин булангъы ла-
къырында санаторийни баш
врачны заместители Ма-
гъаммат Хирамагъамматов.
— Ол оьзюню ишнин оьр да-
ражада англай, иште яна-
шында башгъалагъа уьлыкъ
гёрсете. Чинкъеси — кас-
бусун кеп сюе. Оьзю сюй-
ген касбусуна адам гъагъ
юрекден янаша чы.

Шо сёзлеге дагъы не
къошасан. Аминат Тетакъа-
ева оьзюню мурадна етиш-
ген, сюйген касбусуна инам-
лы кюйде ес болгъан.

А. МЕЖИТОВ.

СОНГУПОН, 31 МАРТ
I ПРОГРАММА

6.30 120 минут. 8.30
Объявляю. 9.05 Мамам, па-
пам ва мен. 9.35 «Яша,
дюня». 10.35 «Бурда Мо-
ден» таклиф эте... 11.10
Къыр жанланы парк. 11.55
Уьстюлюкюню 45 йыллы-
гына. «Оьлюню архивы»
деген беш сериялы телеви-
зюню чёбер фильм. 1-
нчи сериясы. (ГДР-ни теле-
видениеси). 13.25 Музыка-
лы майдан. Финалы. Экин-
чи берилиш. 14.35 «Этик-
лер гийген ит». Муль-
фильм. 14.55 Халкъ ара-
тычулугъу. «Энемия»
деген VIII Халкъара фести-
валыны телевизиюный про-
граммасы. Сенегалны теле-
видениесини фольклор про-
граммасы. 15.30 «Уьлкеге
юзюн бакъдырып». Загъма
ва яшавлу масъалагъа
къарайгъан Пачалыкъ ком-
итетни председатели В. И.
Шербаков булан ёлугъу-
16.30 «Согъул, аргъан».
1-нчи белюлю, Вологда ша-
гъардан берилиш. 17.45
Халкъара панорама. 18.30
«Согъул, аргъан», 2-нчи бе-
люлю. Вологда шагъардан
берилиш. 19.25 «Дюня»
— бизин ортакъ уьбююз» де-
ген сурат конкурс. 19.30
Ф. Куперин бир атлы рома-
нына гере салынгъан че-
бер фильм. М. Горькийни
атындагы киностудия. (Би-
ринчи гёрсетиле). 21.00
Заман. Янтылыкъланы те-

уьлвизиюный кълугъу.
21.30 Телескоп. 21.50 Дая-
на Росс Кайрлай. (США).
23.10 Гюнню сеси. 23.35
«Гече орта болгъуча ва
одаан сонг».

II ПРОГРАММА
8.00 Эртеги гимнастика.
8.15 «Тайганы эси». Чебер
фильм. «Мосфильм». 9.35
Союз республикаланы кино-
публицистикасы. «Не зат,
нечик ва нечакъты?» деген
телевизиюный документли
фильмни премьерасы. Турк-
менинни юрт хозияство ма-
съалалары гъагъында (Аш-
хабат). 9.55 «Эки каптан»
Алты сериялы телевизию-
ный чёбер фильм. 6-нчы се-
риясы. 11.00 «Вирлик» де-
ген гёрсетив канал. 14.30
«Совет Россия». Гёрсетив
канал. 17.00 Г. Калау.
«Этиклер гийген ишник».
Немец театрыни спектакли
(Темирташ шагъар). 18.00
Рус тил. 18.30 Заман. Янты-
лыкъланы телевизиюный
кълугъу. 19.00 Футбол.
СССР-ни чемпионаты.
«Днепр» — «Спартак».
Днепропетровскиден берил-
лип. Перерывинде (19.45)
— «Гечегиз яхшы болсу,
гичишавлар!» «Биаде буса».
20.50 Спорт гимнастика.
Дюняны кубогу В. И. Ле-
нинни атындагы Централь-
ный стадиону спорт къа-
ласыдан берилиш. 21.35
П. Джакометти «Жанмат-
чыны уьлыкълоси». А. Мра-
яны атындагы Ленин.
рад Пачалыкъ драма теат-
рыны спектакли. 23.45 Во-
лейбол. СССР-ни чемпиона-
ты. Эртеги гёрсетив.

РЕДАКЦИЈАНЫ АДРЕСИ:
367007, Магъачкъала, Комсомол проспекти, 61.

ТЕЛЕФОН НОМЕРЛЕРИ: редакторну заместителлиги — 7-24-96, жаваплы секретаргъа ва партия бюлюгюне — 7-28-76,
юрт хозияство бюлюгюне — 7-23-77, кагъызлар ва информация бюлюгюне — 7-28-85, культура ва промышленность бюлюк-
лине — 7-22-81, издательствогъа — 7-31-92, бухгалтериягъа — 7-30-94.

Газета отпечатана офсетным спо-
бом в типографии издательства Да-
гестанского обкома КПСС. (К. Ко-
морский проспект, 61).